На основу чл. 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02, 102/09 и 72/17) и члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК
О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О УТВРЂИВАЊУ ЗАХТЈЕВА И УПРАВНИХ ПОСТУПАКА У ВЕЗИ СА АЕРОДРОМИМА

Члан 1.

У Правилнику о утврђивању захтјева и управних поступака у вези са аеродромима ("Службени гласник БиХ", бр. 17/21 и 42/24) (у даљем тексту: Правилник), у члану 1. у ставу (1) иза тачке ј) додају се нове тач. к) и л) и гласе:

"к) условима које испуњава оператор аеродрома и пружалац услуга управљања платформом како би идентификовали и управљали ризицима за информациону безбједност који могу утицати на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety), а што би могло утицати на системе информационе и комуникационе технологије и на податке који се користе у цивилном ваздухопловству, те како би се открили догађаји у области информационе безбједности који могу утицати на безбједност ваздушне пловидбе и дали одговор на те инциденте и опоравак од њих;

л) условима које испуњава оператор аеродрома и пружалац услуга управљања платформом који се односе на спољно извјештавање о инцидентима повезаним са информационом безбједношћу."

У ставу (3) иза римског броја "III" додаје se интерпункцијски знак зарез, иза римског броја "IV" додаје се везник "и" и римски број "VI".

У ставу (4) додаје се нова тачка ц) и гласи:

"ц) оператора аеродрома или субјекта из Програма безбједности цивилног ваздухопловства Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 32/24), утврђених у складу са чланом 11. Правилника о стандардима из безбједности цивилног ваздухопловства ("Службени гласник БиХ", број 91/24), који испуњавају захтјеве за сајбер безбједност наведене под 1.7 Анекса IV Правилника о стандардима из безбједности цивилног ваздухопловства ("Службени гласник БиХ", број 91/24) и сматрају се еквивалентним захтјевима из овог правилника, осим захтјева из IS.D.OR.230 Анекса VI овог правилника с којима морају бити усклађени".

У ставу (5) иза тачке е) додају се нове тач. ф), г), х), и) и ј) и гласе:

"ф) Делегиране уредбе Комисије (ЕУ) 2022/1645 од 14. јула 2022. године о утврђивању правила за примјену Уредбе (ЕУ) 2028/1139 Европског парламента и Савјета у вези са захтјевима за управљање ризицима за информациону безбједност са могућим утицајем на безбједност ваздушне пловидбе за организације обухваћене уредбама Комисије (ЕУ) број 748/2012 и (ЕУ) број 139/2014 и о измјенама и допунама уредби Комисије (ЕУ) број 748/2012 и (ЕУ) број 139/2014;

г) Спроведбене уредбе Комисије (ЕУ) 2023/203 од 27. октобра 2022. године о утврђивању правила за примјену Уредбе (ЕУ) 2018/1139 Европског парламента и Савјета у вези са захтјевима за управљање ризицима за информациону безбједност са могућим утицајем на безбједност ваздушне пловидбе за организације обухваћене уредбама Комисије (ЕУ) број 1321/2014, (ЕУ) број 965/2012, (ЕУ) број 1178/2011, (ЕУ) 2015/340, спроведбеним уредбама Комисије (ЕУ) 2017/373 и (ЕУ) 2021/664 и за надлежне органе обухваћене уредбама Комисије (ЕУ), број 748/2012, (ЕУ) број 1321/2014, (ЕУ) број 965/2012, (ЕУ) број 1178/2011, (ЕУ) 2015/340 и (ЕУ) број 139/2014, спроведбеним уредбама Комисије (ЕУ) 2017/373 и (ЕУ) 2021/664 и о измјенама и допунама уредби Комисије (ЕУ) број 1178/2011, (ЕУ) број 748/2012, (ЕУ) број 965/2012, (ЕУ) број 139/2014, (ЕУ) број 1321/2014, (ЕУ) 2015/340 и спроведбених уредби Комисије (ЕУ) 2017/373 и (ЕУ) 2021/664;

х) Делегиране уредбе Комисије (ЕУ) 2024/405 од 30. јануара 2024. године о измјенама и допунама Уредбе (ЕУ) број 139/2014 у вези са коришћењем сигнала у случају квара радио-комуникације;

и) Спроведбене уредбе Комисије (ЕУ) 2024/894 од 13. марта 2024. године о измјенама и допунама Уредбе (ЕУ) број 139/2014 у вези са извјештавањем о догађају;

ј) Делегиране уредбе Комисије (ЕУ) 2024/1400 од 13. марта 2024. године о измјенама и допунама Уредбе (ЕУ) број 139/2014 у вези са безбједношћу аеродрома, промјене оператора аеродрома и извјештавања о догађају".

Члан 2.

У члану 2. у ставу (1) иза тачке дд) додају се нове тач. ее), фф), гг), хх), ии) и јј) и гласе:

"ее) **Информациона безбједност** (information security) је очување повјерљивости, интегритета, аутентичности и доступности мрежних и информационих система;

фф) **Догађај у области информационе безбједности** (information security event) је идентификовани догађај у стању система, услуге или мреже који указује на могуће нарушавање политике информационе безбједности или пропуст контрола информационе безбједности, или претходно непознату ситуацију која може бити релевантна за информациону безбједност;

гг) **Инцидент** (incident) је догађај који угрожава доступност, аутентичност, интегритет или повјерљивост похрањених, пренесених или обрађених података или услуга које нуде или су доступни путем мрежних и информационих система;

хх) **Ризик за информациону безбједност** (information security risk) је ризик за организационе операције цивилног ваздухопловства, имовину, појединце и друге организације због могућег догађаја у области информационе безбједности. Ризици за информациону безбједност повезани су са могућношћу пријетње искоришћавања рањивости информационе имовине или групе информационе имовине;

ии) **Пријетња** (threat) је могућност повреде информационе безбједности која постоји када постоји субјект, околност, радња или догађај који би могли проузроковати штету;

јј) **Рањивост** (vulnerability) је недостатак или слабост у имовини или систему, поступцима, пројекту, спровођењу или мјерама информационе безбједности која би се могла искористити и довести до нарушавања или кршења политике информационе безбједности;

кк) **Сајбер безбједност** (cybersecurity) подразумијева активности које су неопходне за заштиту мрежних и информационих система, корисника тих система и других лица погођених сајбер пријетњама.

Члан 3.

У члану 8. иза става (3) додаје се нови став (4) и гласи:

"(4) DAAD приложен уз потврду преноси се на новог оператора аеродрома на којег се операције на аеродрому преносе, под условом да су испуњени услови из ст. (1) и (3) овог члана."

Члан 4.

Члан 12. се брише.

Члан 5.

Досадашњи чл. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20. и 21. постају чл. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19. и 20.

Члан 6.

Иза Анекса V Правилника додаје се нови Анекс VI.

Досадашњи Анекс VI постаје Анекс VII.

Члан 7.

У члану 19. у ставу (1) иза ријечи "Анекса IV", везник "и" се брише, додаје се интерпункцијски знак "зарез", а иза ријечи "Анекса VI" додају се ријечи "и Анекса VII".

Члан 8.

(Примјена и ступање на снагу)

Ове измјене и допуне Правилника ступају на снагу шест мјесеци од дана објављивања у Службеном гласнику Босне и Херцеговине, осим одредаба Анекса VI и одредаба које се односе на информациону безбједност, а које се примјењују истеком 24 мјесеца од дана ступања на снагу.

Број 1-3-02-2-418-6/25
22. јула 2025. године
Бања Лука

Генерални директор
Зорислав Ивановић, с. р.

АНЕКС

Анекс I Правилника - Дефиниције израза који се користе у анексима од II до IV

Анекс I Правилника, мијења се и гласи:

(a) након (4) додаје се (4a), и гласи:

"(4a) густина саобраћаја (на аеродрому) ((aerodrome) traffic density)) је број кретања у сату са просјечним саобраћајним оптерећењем и представља аритметичку средину броја кретања у сату са највећим дневним саобраћајним оптерећењем на годишњем нивоу;";

(b) Након (19a) додаје се (19b) и гласи:

"(19b) критична тачка (hot spot) је локација на оперативној површини на аеродрому на којој су се у прошлости догађали судари или неодобрени уласци на полетно-слетну стазу или на којој постоји ризик од таквих догађаја и гдје је неопходна већа пажња пилота или возача;";

(c) Наведено под (47) мијења се и гласи:

"(47) обавезни садржај потврде (terms of the certificate)" означава сљедеће:

- ICAO индикатор локације,
- услови за рад (VFR/IFR, дан/ноћ),
- операције авиона на посебно припремљеним зимским полетно-слетним стазама,
- полетно-слетна стаза објављене дужине,
- врсте полетно-слетне стазе и прилаза,
- референтни кôд аеродрома,
- обим операција ваздухоплова који премашује сертификоване пројектне карактеристике аеродрома,
- пружање услуга управљања платформом (да/не),
- спасилачко-ватрогасни ниво заштите;";

Анекс II Правилника - Захтјеви за надлежни орган (Part Authority Requirements) - Аеродроми (Дио ADR.AR)

Анекс II (Дио ADR.AR) Правилника, мијења се и гласи:

(1) ADR.AR.A.025 Непримјењиво.

(2) У ADR.AR.A.030 наведено под (a), (b) и (c) мијења се и гласи:

"(a) Не доводећи у питање правилник којим се уређује извјештавање о догађајима у цивилном ваздухопловству, надлежни орган успоставља систем за одговарајуће прикупљање, анализу и ширење безбједносних информација.

(b) Непримјењиво.

(c) По пријему информација неведених под (a), надлежни орган предузима одговарајуће мјере за рјешавање безбједносног проблема, укључујући издавање безбједносне наредбе у складу са ADR.AR.A.040 Анекса II овог правилника.

(3) Након ADR.AR.A.030 додаје се ADR.AR.A.030A, и гласи:

"ADR.AR.A.030A Хитна реакција на инцидент или рањивост у вези са информационом безбједношћу који утичу на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety)

(a) Надлежни орган успоставља систем за одговарајуће прикупљање, анализу и ширење информација о инцидентима и рањивостима повезаним са информационом безбједношћу са могућим утицајем на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety) а о којима извјештавају организације. Ово се спроводи у координацији са другим релевантним органима који су одговорни за информациону безбједност или сајбер безбједност (cybersecurity) у Босни и Херцеговини како би се побољшала координација и усклађеност система извјештавања.

(b) Непримјењиво.

(c) По пријему информација неведених под (a), надлежни орган предузима одговарајуће мјере за рјешавање безбједносног проблема, укључујући издавање безбједносне наредбе у складу са ADR.AR.A.040 Анекса II овог правилника.

(d) О мјерама предузетим у складу са наведеним под (c), надлежни орган без одгађања обавјештава сва лица или организације које се морају ускладити са тим мјерама на основу закона којим се уређује област ваздухопловства и подзаконских аката донесених на основу тог закона."

(4) ADR.AR.B.005 мијења се и гласи:

(a) наведно под (a)(1) мијења се и гласи:

"(a) BHDCA успоставља и одржава систем управљања који укључује најмање:

(1) документоване политике и поступке за описивање своје организације, начина и метода за постизање усклађености са овим правилником и другим прописима који регулишу ову област. Процедуре су ажурне и служе као основна радна документација унутар надлежног органа за све релевантне задатке.

(b) Наведено под (c) мијења се и гласи:

"(c) надлежни орган успоставља поступке за учествовање у међусобној размјени свих потребних информација и помоћи са другим предметним надлежним органима из Босне и Херцеговине, или надлежним органима других држава, укључујући сљедеће информације:

(1) релевантне подигнуте налазе и корективне радње које су предузете, као резултат надзора организација одговорних за пружање услуга AMS на територији Босне и Херцеговине;

(2) информације које произлазе из обавезног и добровољног извјештавања о догађајима као што се захтијева у ADR.OR.C.030 и ADR.OR.F.055.";

(c) Додаје се (d) и гласи:

"(d) Уз захтјеве наведене под (a), систем управљања који успоставља и одржава BHDCA усклађен је са посебним прописом којим се уређује информациона безбједност BHDCA како би се обезбиједило правилно управљање ризицима за информациону безбједност који могу утицати на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety)."

(5) ADR.AR.B.010 мијења се и гласи:

(i) наслов се мијења и гласи:

"ADR.AR.B.010 Додјела задатака

(ii) додаје се (c) и гласи:

"(c) У вези са сертификацијом и надзором усклађености организације са наведеним под ADR.OR.D.005A, надлежни орган може додијелити задатке квалификованим субјектима у складу са наведеним под (a) или сваком релевантном органу који је одговоран за информациону безбједност или сајбер безбједност у Босни и Херцеговини. Приликом додјеле задатака, надлежни орган обезбјеђује:

(1) да квалификовани субјект или релевантни орган координише и узима у обзир све аспекте повезане са безбједношћу ваздухопловства;

(2) да су резултати активности сертификације и надзора, које обавља квалификовани субјект или релевантни орган, укључени у свеукупну документацију о сертификацији и надзору организације;

(3) да систем управљања информационом безбједношћу надлежног органа, успостављен у складу са ADR.AR.B.005(e), обухвата све задатке сертификације и континуираног надзора који се обављају у име надлежног органа.";

(6) У ADR.AR.C.005 додаје се (f) и гласи:

"(f) У вези са сертификацијом и надзором усклађености организације са наведеним под ADR.OR.D.005A BHDCA, уз усклађивање са наведеним од (a) до (e), преиспитује сва одобрења издата на основу IS.D.OR.200(e) Анекса VI овог правилника након примјењивог циклуса надзора и кад год се спроведу промјене у опсегу рада организације.";

(7) ADR.AR.B.015 мијења се и гласи:

"ADR.AR.B.015 Промјене у систему управљања

(a) Надлежни орган има успостављен систем за утврђивање промјена које утичу на његову способност за извршавање задатака и извршавање његових одговорности како је утврђено овим правилником, законом којим се уређује област ваздухопловства Босне и Херцеговине и другим важећим прописима. Овај систем јој омогућава предузимање активности, према потреби, како би обезбиједила да систем управљања остане одговарајући и ефективан.

(b) Надлежни орган ажурира свој систем управљања како би благовремено одражавао сваку измјену овог правилника и других прописа који регулишу ову област, како би се обезбиједила његова ефикасна примјена.

(c) Непримјењиво.

(8) У ADR.AR.C.035 наведно под (c) мијења се и гласи:

"(c) Надлежни орган издаје потврду наведену под (b) ако оператор аеродрома докаже надлежном органу усклађеност са наведеним под ADR.OR.B.025 и ADR.OR.E.005. Ако се оператор аеродрома промијени, од новог оператор аеродрома се не захтијева да докаже усклађеност са захтјевима из ADR.OR.B.025(a)(1) и ADR.OR.E.005, ако се ти захтјеви односе на елементе који остају непромијењени.";

(9) Додаје се ADR.AR.C.060 и гласи:

"ADR.AR.C.060 Промјена оператора аеродрома

По пријему захтјева за промјену оператора аеродрома, у складу са ADR.OR.B.060, надлежни орган:

(a) издаје нову потврду у складу са ADR.AR.C.035;

(b) одузима претходну потврду.";

(10) Након ADR.AR.C.040 додаје се ADR.AR.C.040A и гласи:

"ADR.AR.C.040A Промјене у систему управљања информационом безбједношћу

(a) У вези са промјенама којима се управља и о којима обавјештава надлежни орган, у складу са поступком из IS.D.OR.255(a) Анекса VI овог правилника, надлежни орган укључује преиспитивање тих промјена у свој континуирани надзор у складу са принципима утврђенима у ADR.AR.C.005 Анекса II овог правилника. Ако се утврди било каква неусклађеност, надлежни орган о томе обавјештава организацију, захтијева даље промјене и поступа у складу са ADR.AR.C.055 Анекса II овог правилника.

(b) У вези са другим промјенама за које је потребан захтјев за одобрење у складу са IS.D.OR.255(b) Анекса VI овог правилника (Дио IS.D.OR):

(1) по пријему захтјева за промјену, надлежни орган провјерава усклађеност организације са примјењивим захтјевима прије издавања одобрења;

(2) надлежни орган успоставља услове под којим организација може радити током спровођења промјене;

(3) ако утврди да организација испуњава примјењиве захтјеве, надлежни орган одобрава промјену.";

Анекс III Правилника - Захтјеви за организацију — Оператори аеродрома (Дио ADR.OR)

Анекс III (Дио-ADR.OR) Правилника, мијења се и гласи:

(1) Додаје се ADR.OR.B.060 и гласи:

"ADR.OR.B.060 Промјена оператора аеродрома

(a) Актуелни оператор аеродрома обавјештава надлежни орган о датуму када ће се извршити пренос.

(b) Нови оператор, на којег се преноси рад аеродрома, подноси захтјев за издавање потврде надлежном органу, прије датума када ће се извршити пренос, у складу са ADR.OR.B.015.

(c) Нови оператор, на којег се преноси рад аеродрома, доказује усклађеност у складу са ADR.OR.B.025. Од новог оператора аеродрома не захтијева се да докаже усклађеност са захтјевима утврђеним у ADR.OR.B.025(a)(1) и ADR.OR.E.005, у мјери у којој се ти захтјеви односе на елементе који остају непромијењени.";

(2) ADR.OR.C.030 се мијења и гласи:

"ADR.OR.C.030 Извјештавање о догађајима

(a) Као дио свог система управљања, оператор аеродрома успоставља и одржава систем извјештавања о догађајима, укључујући обавезно и добровољно извјештавање. Оператор аеродрома обезбјеђује да је систем усклађен са примјењивим захтјевима прописа којим се уређује извјештавање о догађајима и овим правилником, као и са другим важећим прописима из ове области.

(b) Оператор аеродрома извјештава надлежни орган и сваку другу организацији чије извјештавање се захтијева у Босни и Херцеговини о сваком догађају или стању од значаја за безбједност који угрожавају или, ако се не исправе или не ријеше, могу угрозити ваздухоплов, лица у њему или свако друго лице, а посебно сваку несрећу или озбиљан инцидент.

(c) Осим извјештаја поднесених у складу са наведеним под (b), оператор аеродрома извјештава надлежни орган и организацију одговорну за пројектовање опреме аеродрома о свим кваровима, техничким неисправностима, прекорачењима техничких ограничења, догађајима или другим неправилностима који су угрозили или су могли угрозити ваздухоплов, лица у њему или свако друго лице, а нису проузроковали несрећу или озбиљан инцидент.

(d) Не доводећи у питање пропис којим се уређује извјештавање о догађајима у цивилном ваздухопловству, извјештаји наведени под (c):

(1) морају бити сачињени што је прије могуће, али у сваком случају у року од 72 часа од сазнања оператора аеродрома за догађај или стање на које се извјештај односи, изузев ако то спречавају ванредне околности;

(2) морају бити сачињени у облику и на начин које је утврдио надлежни орган;

(3) садрже све одговарајуће информације о условима који су познати оператору аеродрома.

(e) Без обзира на пропис којим се уређује извјештавање о догађајима у цивилном ваздухопловству, за извјештаје који се захтијевају под (c) оператор аеродрома подноси накнадни извјештај у којем се наводе детаљи мјера које оператор аеродрома намјерава предузети како би спријечио сличне догађаје у будућности. Накнадни извјештај се подноси чим се утврде те мјере и:

(1) шаље се одговарајућим субјектима који су иницијално извјештавани у складу са (b) и (c);

(2) сачињава се у облику и на начин које је утврдио надлежни орган.";

(3) Након ADR.OR.D.005 додаје се ADR.OR.D.005A и гласи:

"ADR.OR.D.005A Систем за управљање информационом безбједношћу

Оператор аеродрома успоставља, спроводи и одржава систем за управљање информационом безбједношћу у складу са овим правилником како би се обезбиједило одговарајуће управљање ризицима за информациону безбједност који могу утицати на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety).

(4) ADR.OR.D.007 се мијења и гласи:

"ADR.OR.D.007 Управљање ваздухопловним подацима и ваздухопловним информацијама

(a) У оквиру свог система управљања оператор аеродрома спроводи и одржава систем управљања квалитетом који обухвата сљедеће активности:

(1) активности у вези са ваздухопловним подацима,

(2) активности у вези са пружањем ваздухопловних информација.

(b) У оквиру свог система управљања, оператор аеродрома успоставља систем управљања безбједношћу (security) с циљем безбједности (security) оперативних података које прима, или производи, или на други начин употребљава,

тако да приступ тим оперативним подацима имају само овлашћена лица.

(c) Систем за управљање безбједношћу (security) дефинише сљедеће елементе:

(1) поступке који се односе на процјену и ублажавање ризика за безбједност података, праћење и побољшање безбједности (security), провјере стања безбједности (security) и ширење нових спознаја;

(2) средства за откривање нарушавања безбједности (security) и за упозоравање особља одговарајућим сигналима упозорења;

(3) средства за контролу ефеката нарушавања безбједности (security) и за утврђивање радњи за опоравак и поступака ублажавања, како би се спријечило понављање.

(d) Оператор аеродрома обезбјеђује безбједносну (security) провјеру свог особља у односу на безједност (security) ваздухопловних података.

(e) Аспектима повезанима са информационом безбједношћу управља се у складу са ADR.OR.D.005A."

(5) У ADR.OR.D.005(b), наведено под (11) мијења се и гласи:

"(11) функцију праћења усклађености организације са одговарајућим захтјевима и адекватности поступака; праћење усклађености укључује систем повратних информација о налазима одговорном руководиоцу како би се, по потреби, обезбиједило ефективно спровођење корективних мјера.".

(6) ADR.OR.D.025 мијења се и гласи:

"ADR.OR.D.025 Координација са другим организацијама

Оператор аеродрома обезбјеђује:

(1) да се системом управљања врши координација и повезивање са безбједносним (safety) поступцима других организација које врше операције или пружају услуге на аеродрому;

(2) да такве организације имају успостављене безбједносне (safety) поступке за усклађивање са примјењивим захтјевима из овог правилника и других примјењивих прописа, као и са аеродромским приручником утврђеним и одржаваним у складу са ADR.OR.E.005 овог анекса.";

(7) ADR.OR.D.027 мијења се и гласи:

"ADR.OR.D.027 Програми безбједности летења (safety) и комитети за безбједност летења (safety) аеродрома

(a) Као дио свог система управљања, оператор аеродрома успоставља, спроводи и води програме безбједности летења (safety) у циљу промоције и унапређења безбједности (safety), укључујући безбједност полетно-слетне стазе, и размјену информација од значаја за безбједност (safety) са свим релевантним организацијама које раде или пружају услуге на аеродрому. Оператор аеродрома најмање једном годишње провјерава учинковитост својих програма безбједности летења (safety).

(b) Као дио програма безбједности летења наведених под (a), оператор аеродрома:

(1) успоставља, води и одговоран је за рад локалног тима за безбједност полетно-слетне стазе и других комитета за безбједност летења (safety) аеродрома;

(2) захтијева од свих релевантних организација које раде или пружају услуге на аеродрому да се укључе у локални тим за безбједност полетно-слетне стазе и у друге комитете за безбједност летења (safety) аеродрома преко именованих представника који имају одговарајуће и примјерену оперативну стручност релевантну за предмет рада локалног тима за безбједност полетно-слетне стазе или комитета за бебједност летења (safety) аеродрома.

(c) Оператор аеродрома обезбјеђује да:

(1) локални тим за безбједност полетно-слетне стазе и други комитети за безбједност летења аеродрома (safety) редовно сазивају састанке, чија се учесталост одређује на основу (најмање):

(i) густине саобраћаја на аеродрому;

(ii) сложености тлоцрта аеродрома;

(iii) врсте операција;

(iv) безбједносних (safety) догађаја на аеродрому и потенцијалних ризика утврђених кроз њихове анализе;

(2) се приједлози и мјере локалног тима за безбједност полетно-слетне стазе и других комитета за безбједност летења (safety) аеродрома забиљеже у акционом плану и прате како би се обезбиједило њихово благовремено спровођење.

(d) Локални тим за безбједност полетно-слетне стазе и други комитети за безбједност летења (safety) аеродрома:

(1) подржавају утврђивање и мултидисциплинарни преглед локалних безбједносних (safety) проблема, посебно оних који се односе на безбједност на полетно-слетној стази;

(2) предлажу могуће мјере за ублажавање и одговарајуће акционе планове које предметне организације требају спровести у циљу унапређења безбједности (safety);

(3) разматрају потребу за развој редовних локалних кампања за подизање свијести о безбједности (safety) и заједничких програма обуке за особље свих релевантних организација.

(e) Оператор аеродрома успоставља и спроводи поступак или поступке за обезбјеђивање спровођења наведеног од (a) до (d).";

(7) У ADR.OR.D.030 додаје се (ab) и гласи:

"(ab) оператор аеродрома закључује уговоре о извјештавању са свим организацијама које раде или пружају услуге на аеродрому чије активности или производи могу утицати на безбједност (safety) ваздухоплова.";

(8) Након ADR.OR.F.045 додаје се ADR.OR.F.045A и гласи:

"ADR.OR.F.045A Систем за управљање информационом безбједношћу

Организација одговорна за услугу управљања платформом (AMS) успоставља, спроводи и одржава систем за управљање информационом безбједношћу у складу са овим правилником како би се обезбиједило одговарајуће управљање ризицима за информациону

безбједност који могу утицати на безбједност ваздушне пловидбе."

(9) У ADR.OR.F.055 додаје се (е) и гласи:

"(е) Организација одговорна за пружање услуга AMS обезбјеђује да се о свим догађајима извјештава лице која обавља функцију у вези са управљањем безбједношћу оператора аеродрома, у складу са прописом о извјештавању о догађајима у цивилном ваздухопловству."

АНЕКС IV - Захтјеви у вези са операцијама - Аеродроми (Дио ADR.OPS)

Анекс IV Правилника (Дио ADR.OPS), мијења се и гласи:

(1) ADR.OPS.B.011 се додаје и гласи:

"ADR.OPS.B.011 Уклањање онеспособљених ваздухоплова

(a) Оператор аеродрома успоставља план за уклањање онеспособљеног ваздухоплова на или у близини оперативне површине и именује координатора аеродрома за спровођење тог плана.

(b) План уклањања онеспособљеног ваздухоплова укључује сљедеће:

(1) контакт податке координатора на аеродрому за операције уклањања онеспособљеног ваздухоплова на или у близини оперативне површине;

(2) одговорности, активности и линије комуникације за сваку укључену организацију;

(3) списак опреме и списак особља на аеродрому или у његовој близини који су на располагању у ту сврху;

(4) све уговоре за брз пријем комплета опреме за поправку ваздухоплова који су доступни на другим аеродромима, по потреби.";

(2) У ADR.OPS.B.031, додају се (c) и (d) и гласе:

"(c) Ако се сигнали користе у складу са наведеним под (c) и (d), имају сљедеће значење:

Свјетлосни сигнал аеродромске контроле ваздушног саобраћаја	Значење
Бљескови зелене боје	Допуштен прелазак површине за слијетање или кретање по стази за вожњу.
Константно црвено	Зауставите се.
Бљескови црвене боје	Помјерити се са површине за слијетање или стазе за вожњу и обратити пажњу на ваздухоплов.
Бљескови бијеле боје	Напустити маневарску површину у складу са локалним инструкцијама.

(d) У условима опасности или ако се сигнали наведени под (c) не уоче, сигнал наведен у наставку се користи за полетно-слетне стазе или стазе за вожњу опремљене системом освјетљења и има сљедеће значење:

Свјетлосни сигнал аеродромске контроле ваздушног саобраћаја	Значење
Бљескови свјетала полетно-слетне стазе или стазе за вожњу	Напустити полетно-слетну стазу и обратити пажњу на торањ за свјетлосни сигнал.

(3) ADR.OPS.B.070 мијења се и гласи:

"ADR.OPS.B.070 Безбједност (safety) радова на аеродрому (safety)

(a) Оператор аеродрома успоставља и спроводи процес за управљање оперативном безбједношћу аеродрома током радова на оперативној површини.

(b) Процесом се утврђују и документују одговорности у односу на:

(1) одобрења за извођење радова;

(2) спровођења свих предложених промјена на оперативним објектима;

(3) датума и времена када ће операције у објектима бити ограничене или прекинуте;

(4) метода којима ће се те промјене објавити;

(5) надзора и контроле радова који су у току;

(6) усклађености са свим релевантним безбједносним правилима за оперативну површину.

(c) Процес управљања оперативном безбједношћу аеродрома током радова садржи сљедеће елементе:

(1) поступак планирања радова;

(2) поступак процјене безбједности планираних промјена операција или система аеродрома;

(3) поступак одобрења радова;

(4) поступак за објављивање информација у вези са радовима;

(5) поступак за успостављање градилишта и поновно пуштање у рад;

(6) поступак за праћење, надзор и контролу радова.

(d) Ако је због радова потребно вршење операција са смањеном дужином полетно-слетне стазе, оператор аеродрома развија и спроводи поступак за такве операције.";

(4) ADR.OPS.B.071 се додаје и гласи:

"ADR.OPS.B.071 Затворене полетно-слетне стазе и стазе за вожњу или њихови дијелови

(a) Оператор аеродрома обезбјеђује да су ознаке за затварање постављене на:

(1) полетно-слетној стази или стази за вожњу, или њиховом дијелу, која је трајно затворена за све ваздухоплове;

(2) привремено затвореној полетно-слетној стази или стази за вожњу или њиховом дијелу, осим што се такве ознаке могу изоставити ако је затварање краткотрајно и ако су услуге у ваздушном саобраћају обезбиједиле одговарајуће упозорење.

(b) Одступајући од наведеног под (a), ознака затварања не мора бити постављена на трајно затвореној стази за вожњу или њеним дијеловима ако је улаз у затворену стазу за вожњу или њене дијелове означен и освијетљен свјетлима и маркерима који упозоравају на неупотребљивост.

(c) Оператор аеродрома обезбјеђује да се све ознаке полетно-слетне стазе и стазе за вожњу физички уклоне када је трајно затворена полетно-слетна стаза или стаза за вожњу или њихови дијелови.

(d) Оператор аеродрома обезбјеђује да се освјетљење на затвореној полетно-слетној стази или стази за вожњу или њиховом дијелу не користи, осим ако је то потребно ради одржавања.

(e) Оператор аеродрома обезбјеђује да се, уз ознаке затварања, кад је полетно-слетна стаза, стаза за вожњу или њихов дио затворен и ако се укршта са полетно-слетном стазом која се користи или

стазом за вожњу која се користи ноћу, на улазу у затворену зону постављају свјетла која упозоравају на неупотребљивост.";

(5) ADR.OPS.B.090 мијења се и гласи:

"ADR.OPS.B.090 Ваздухоплов на аеродрому који надмашује сертификоване пројектне карактеристике аеродрома

(a) Да би се ваздухоплову, чија кодна ознака или спољашњи размак точкова главног стајног трапа, или обоје, надмашује сертификоване пројектне карактеристике аеродрома, дозволило коришћење тог аеродрома или његових дијелова, оператор аеродрома подноси захтјев за претходно одобрење надлежног органа; такво одобрење се не захтијева за ваздухоплов у случају опасности.

(b) У захтјеву за претходно одобрење надлежног органа за ваздухоплов наведен под (a), оператор аеродрома укључује процјену утицаја сљедећих карактеристика ваздухоплова на инфраструктуру аеродрома, његове објекте, опрему и операције, као и обратно:

(1) распон крила;
(2) спољашњи размак точкова главног стајног трапа;
(3) база точкова;
(4) дужина трупа;
(5) ширина трупа;
(6) висина трупа;
(7) геометрија носа;
(8) висина репа;
(9) вертикално растојање од врха крила;
(10) поглед из пилотске кабине;
(11) удаљеност од позиције ока пилота до предње ноге стајног трапа;
(12) изглед главног стајног трапа;
(13) систем управљања стајним трапом;
(14) максимална маса ваздухоплова;
(15) геометрија стајног трапа, притисак у гумама и вриједности класификације ваздухоплова;
(16) карактеристике мотора;
(17) максимални капацитет путника и контејнера за горива;
(18) перформансе лета.".

(6) Додају се ADR.OPS.B.095 и ADR.OPS.B.100 и гласе:

"ADR.OPS.B.095 Критичне тачке

(a) Кад год је то потребно, оператор аеродрома одређује једно или више мјеста на оперативној површини аеродрома као "критичне тачке", као дио програма безбједности који је успостављен у складу са ADR.OR.D.027.

(b) Након утврђивања критичне тачке, оператор аеродрома спроводи мјере за уклањање опасности и, ако то није одмах могуће, доставља одговарајуће ваздухопловне податке надлежној јединици за услуге ваздухопловног информисања (AIS) за објаву у Зборнику ваздухопловних информација (AIP).

ADR.OPS.B.100 Обустављање операција на полетно-слетној стази и затварање полетно-слетне стазе

(a) Оператор аеродрома успоставља и спроводи, у сарадњи са услугама у ваздушном саобраћају, поступке за привремено обустављање операција на полетно-слетној стази или за планирано затварање полетно-слетне стазе.

(b) Поступци садрже сљедеће:

(1) улоге и одговорности оператора аеродрома, услуга у ваздушном саобраћају и других организација укључених у операције на аеродрому, у зависности од ситуације;
(2) приступ особља затвореној полетно-слетној стази;
(3) безбједносне мјере у складу са ADR.OPS.B.070 и ADR.OPS.B.071;
(4) објављивање NOTAM у складу ADR.OPS.A.057, осим ако се очекује да обустављање операција на полетно-слетној стази буде краткотрајно;
(5) мјере прије поновног почетка операција на полетно-слетној стази.";

(7) Додаје се ADR.OPS.C.011 и гласи:

"ADR.OPS.C.011 Преоптерећеност операција

Кад год се очекује да ће аеродром редовно користити ваздухоплов који може оштетити коловозни застор, оператор аеродрома успоставља критеријуме за преоптерећеност операција.".

АНЕКС VI - Информациона безбједност – Захтјеви за организације
(Дио - IS.D.OR)

IS.D.OR.100 Подручје примјене
IS.D.OR.200 Систем управљања информационом безбједношћу
IS.D.OR.205 Процјена ризика за информациону безбједност
IS.D.OR.210 Поступање с ризицима за информациону безбједност
IS.D.OR.215 Систем унутрашњег извјештавања о информационој безбједности
IS.D.OR.220 Инциденти повезани са информационом безбједношћу - откривање, одговор и опоравак
IS.D.OR.225 Одговор на налазе које је пријавио надлежни орган
IS.D.OR.230 Систем спољног извјештавања о информационој безбједности
IS.D.OR.235 Уговарање активности управљања информационом безбједношћу
IS.D.OR.240 Захтјеви у вези са особљем
IS.D.OR.245 Вођење евиденције
IS.D.OR.250 Приручник за управљање информационом безбједношћу (Information Security Management Manual - ISSM)
IS.D.OR.255 Измјене система управљања информационом безбједношћу
IS.D.OR.260 Континуирано побољшавање

IS.D.OR.100 Подручје примјене

У овом дијелу утврђују се захтјеви које испуњавају организације из члана 1. став (3) овог правилника.

IS.D.OR.200 Систем управљања информационом безбједношћу (ISMS)

(a) Како би се остварили циљеви утврђени у члану 1. ставу (1) тачка к) овог правилника, организација успоставља, спроводи и одржава систем управљања информационом безбједношћу (Information Security Management System - ISMS) којим се обезбјеђује организацији да:

(1) успоставља политику информационе безбједности којом се утврђују општи принципи организације у погледу могућег утицаја ризика за информациону безбједност на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety);
(2) идентификује и преиспитује ризике за информациону безбједност у складу са IS.D.OR.205;
(3) дефинише и спроводи мјере поступања с ризицима за информациону безбједност у складу са IS.D.OR.210;
(4) примјењује систем унутрашњег извјештавања о информационој безбједности у складу са IS.D.OR.215;
(5) дефинише и спроводи, у складу са IS.D.OR.220, мјере потребне за откривање догађаја повезаних са информационом безбједношћу, идентификује догађаје који се сматрају инцидентима са могућим утицајем на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety), осим у случајевима који су дозвољени у IS.D.OR.205(e), одговара на, и опоравља се од инцидената у вези са информационом безбједношћу;
(6) спроводи мјере које је надлежни орган пријавио као хитну реакцију на инцидент или рањивост повезану са информационом безбједношћу која утиче на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety);
(7) предузима одговарајуће мјере у складу са IS.D.OR.225 како би се ријешили налази које је пријавио надлежни орган;
(8) спроводи систем спољашњег извјештавања у складу са IS.D.OR.230 како би се надлежном органу омогућило предузимање одговарајућих мјера;
(9) усклађује се са захтјевима из IS.D.OR.235 при додјели уговора за било који дио активности из IS.D.OR.200 другим организацијама;
(10) усклађује се са захтјевима у вези са особљем утврђене у IS.D.OR.240;
(11) усклађује се са захтјевима у вези са особљем утврђене у IS.D.OR.245;
(12) прати усклађеност организације са захтјевима овог анекса и пружа повратне информације о налазима одговорном руководиоцу како би се обезбиједило ефективно спровођење корективних мјера;
(13) не доводећи у питање примјењиве захтјеве за извјештавање, штити повјерљивост свих информација које је организација примила од других организација, у складу с њиховим нивоом осјетљивости.

(b) Како би континуирано испуњавала захтјеве из члана 1. става (1) тачка к) овог правилника, организација спроводи процес континуираног побољшавања у складу са IS.D.OR.260.

(c) Организација у складу са IS.D.OR.250 документује све кључне процесе, поступке, улоге и одговорности потребне за усклађивање са IS.D.OR.200(a) и успоставља поступак за измјену те документације. Промјенама тих процеса, поступака, улога и одговорности управља се у складу са IS.D.OR.255.

(d) Процеси, поступци, улоге и одговорности које је организација успоставила с циљем усклађености са IS.D.OR.200(a) одговарају природи и сложености њених активности, на основу процјене ризика за информациону безбједност својствених тим активностима, и могу се интегрисати у друге постојеће системе управљања које организација већ примјењује.

(e) Не доводећи у питање обавезу усклађивања са захтјевима за извјештавање из прописа о извјештавању о догађајима из цивилног ваздухопловства, који су наведени под IS.D.OR.200(a)(13), надлежни орган може организацији издати одобрење за непримјењивање захтјева од (a) до (d) и повезаних захтјева од IS.D.OR.205 до IS.D.OR.260 ако на задовољавајући начин докаже надлежном органу да њене активности, објекти и ресурси, као и услуге које пружа, прима и одржава, њој самој ни другим организацијама не представљају никакве ризике за информациону безбједност са могућим утицајем на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety). Одобрење се заснива на документованој процјени ризика за информациону безбједност коју је спровела организација или трећа страна у складу са IS.D.OR.205 и прегледао и одобрио надлежни орган.

Надлежни орган преиспитаће трајну валидност тог одобрења након примјењивог циклуса надзора и кад год се спроведу промјене у дјелокругу рада организације.

IS.D.OR.205 Процјена ризика за информациону безбједност

(a) Организација идентификује све своје елементе који би могли бити изложени ризицима за информациону безбједност. То укључује:
(1) активности, објекте и ресурсе организације, као и услуге које организација пружа, прима или одржава;
(2) опрему, системе, податке и информације који придоносе функционисању елемената наведених под (1).

(b) Организација идентификује интерфејсе које има са другим организацијама и који би могли довести до међусобне изложености ризицима за информациону безбједност.

(c) У односу на елементе и интерфејсе наведене под (a) и (b), организација идентификује ризике за информациону безбједност који би могли имати утицај на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety). За сваки идентификовани ризик организација:
(1) одређује ниво ризика у складу са унапријед дефинисаном класификацијом коју је утврдила организација;
(2) повезује сваки ризик и његов ниво са одговарајућим елементом или интерфејсом утврђеним у складу са (a) и (b).

У унапријед дефинисаној класификацији наведеној под (1), узима се у обзир могућност појаве сценарија пријетње и озбиљност његових посљедица за безбједност (safety). На основу те класификације и узимајући у обзир да ли организација има структурисан и поновљив поступак управљања ризицима за операције, организација може

утврдити да ли је ризик прихватљив или се са њим треба поступати у складу са IS.D.OR.210.

Како би се олакшала међусобна упоредивост процјене ризика, при одређивању нивоа ризика у складу са наведеним под (1) узимају се у обзир релевантне информације добијене у координацији са организацијама наведеним под (b).

(d) Организација прегледа и ажурира процјену ризика спроведену у складу са наведеним под (a), (b) и (c) у свакој од сљедећих ситуација:
   (1) долази до промјене елемената који су изложени ризицима за информациону безбједност;
   (2) долази до промјене у интерфејсима између организације и других организација или у ризицима које су саопштиле друге организације;
   (3) долази до промјене информација или знања који се користе за идентификацију, анализу и класификацију ризика;
   (4) научене су лекције на основу анализе инцидената повезаних са информационом безбједношћу.

IS.D.OR.210 Поступање са ризицима за информациону безбједност

(a) Организација израђује мјере за отклањање неприхватљивих ризика идентификованих у складу са IS.D.OR.205, благовремено их спроводи и провјерава њихову континуирану ефикасност. Те мјере омогућавају да организација:
   (1) контролише околности које придоносе стварној појави сценарија пријетње;
   (2) ублажи посљедице за безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety) повезане са настанком сценарија пријетње;
   (3) избјегава ризике.

Те мјере не смију увести нове неприхватљиве ризике за безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety).

(b) Лице наведено под IS.D.OR.240(a) и (b) и друго укључено особље организације се обавјештава о исходу процјене ризика спроведене у складу са IS.D.OR.205, одговарајућим сценаријима пријетњи и мјерама које треба спровести.

Организација обавјештава и организације са којима има интерфејс у складу са IS.D.OR.205(b) о свим ризицима који су заједнички за обје организације.

IS.D.OR.215 Систем унутрашњег извјештавања о информационој безбједности

(a) Организација успоставља план унутрашњег извјештавања с циљем прикупљања и процјене догађаја повезаних са информационом безбједношћу, укључујући оне о којима треба извјештавати у складу са IS.D.OR.230.

(b) Тај систем и процес из IS.D.OR.220 омогућавају да организација:
   (1) идентификује који од догађаја пријављених у складу са наведеним под (a) се сматрају инцидентима или рањивостима повезанима са информационом безбједношћу са могућим утицајем на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety);
   (2) идентификује узроке и факторе који доприносе инцидентима и рањивостима повезаним са информационом безбједношћу, који су утврђени у складу са наведеним под (1), и рјешава их у оквиру процеса управљања ризицима за информациону безбједност у складу са IS.D.OR.205 и IS.D.OR.220;
   (3) обезбиједи процјену свих познатих и релевантних информација које се односе на инциденте и рањивости повезане са информационом безбједношћу и идентификоване у складу са наведеним под (1);
   (4) обезбиједи примјену методе за интерну дистрибуцију информација према потреби.

(c) Свака уговорна организација, која организацију може изложити ризицима за информациону безбједност са могућим утицајем на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety), обавјештава организацију о догађајима повезанима са информационом безбједошћу. Ови се извјештаји подносе примјеном поступака утврђених у посебним уговорним аранжманима и оцјењују се у складу са наведеним под (b).

(d) Организација сарађује у истрагама са сваком другом организацијом која значајно придоноси информационој безбједности својих сопствених активности.

(e) Организација може интегрисати тај систем извјештавања са другим системима извјештавања које је већ примијенила.

IS.D.OR.220 Инциденти у вези са информационом безбједношћу - откривање, одговор и опоравак

(a) На основу резултата процјене ризика спроведене у складу са IS.D.OR.205 и исхода поступања са ризицима спроведеног у складу са IS.D.OR.210, организација спроводи мјере за откривање инцидената и рањивости које указују на могућу појаву неприхватљивих ризика и које могу имати утицај на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety). Те мјере омогућавају организацији да:
   (1) идентификује одступања од унапријед утврђених основних вриједности функционалне учинковитости;
   (2) активира упозорења за примјену одговарајућих мјера одговора у случају било каквог одступања.

(b) Организација спроводи мјере да одговори на све услове догађаја идентификованих под (a) који се могу развити или су се развили у инцидент по информациону безбједност. Те мјере одговора омогућавају организацији да:
   (1) покрене реакцију на упозорења из (a)(2) активирањем унапријед дефинисаних ресурса и начина поступања;
   (2) ограничи ширење напада и избјегне потпуно остварење сценарија пријетње;
   (3) контролише начин квара захваћених елемената дефинисаних у IS.D.OR.205(a).

(c) Организација спроводи мјере чији је циљ опоравак од инцидената повезаних са информационом безбједношћу, укључујући хитне мјере, по потреби. Те мјере опоравка омогућавају организацији да:
   (1) уклони или ограничи на прихватљив ниво услове који су прузроковали инцидент;

(2) достигне безбједно стање захваћених елемената дефинисаних у IS.D.OR.205(a) унутар времена опоравка које је претходно одредила организација.

IS.D.OR.225 Одговор на налазе о којима је надлежни орган обавијестио

(a) Након запримања обавјештења о налазима које је доставио надлежни орган, организација:
  (1) утврђује коријенски узрок или узроке и факторе који доприносе неусклађености;
  (2) утврђује план корективних мјера;
  (3) доказује корекцију неусклађености на начин прихватљив надлежном органу.

(b) Мјере наведене под (a) спроводе се у периоду договореном са надлежним органом.

IS.D.OR.230 Систем спољног извјештавања о информационој безбједности

(a) Организација примјењује систем извјештавања о информационој безбједности који је у складу са захтјевима утврђенима у правилнику којим се уређује извјештавање о догађајима у цивилном ваздухопловству ако се тај правилник примјењује на њу.

(b) Не доводећи у питање обавезе из правилника којим се уређује извјештавање о догађајима у цивилном ваздухопловству, организација обезбјеђује да се надлежном органу пријављује сваки инцидент или рањивост повезани са информационом безбједношћу који могу представљати значајан ризик за безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety).
  (1) Непримјењиво.
  (2) Непримјењиво.

(c) Непримјењиво.
  (1) Непримјењиво.
  (2) Непримјењиво.
  (3) Непримјењиво.

IS.D.OR.235 Уговарање активности управљања информационом безбједношћу

(a) Организација обезбјеђује да су при уговарању сваког дијела активности из IS.D.OR.200 овог анекса са другим организацијама уговорене активности у складу са захтјевима овог правилника и да организација са којом је склопљен уговор ради под њеним надзором. Организација обезбјеђује да се ризицима повезанима са уговореним активностима управља на одговарајући начин.

(b) Организација обезбјеђује да надлежни орган, на захтјев, може имати приступ организацији са којом је склопљен уговор како би се утврдила континуирана усклађеност са примјењивим захтјевима утврђеним овим правилником.

IS.D.OR.240 Захтјеви за особље

(a) Одговорни руководилац организације именован у складу са овим правилником има статутарно овлашћење да обезбиједи финансирање и спровођење свих активности које се захтијевају овим правилником. Тај руководилац:
  (1) обезбјеђује доступност свих потребних средстава за испуњавање захтјева овог правилника;
  (2) успоставља и промовише политику информационе безбједности из IS.D.OR.240 (a)(1) овог анекса;
  (3) показује основно разумијевање овог правилника.

(b) Одговорни руководилац именује лице или групу лица како би обезбиједио да организација испуњава захтјеве овог правилника и да одреди обим њихових овлашћења. То лице или група лица директно одговара одговорном руководиоцу, има одговарајуће знање, образовање и искуство за извршавање својих одговорности. Процедурама се одређује ко замјењује одређено лице у случају његове дуготрајне одсутности.

(c) Одговорни руководилац именује лице или групу лица за управљање функцијом праћења усклађености из IS.D.OR.200(a)(12) овог анекса.

(d) Ако организација дијели организационе структуре, политике, процесе и поступке повезане с информационом безбједношћу са другим организацијама или подручјима активности у својој сопственој организацији која нису дио одобрења или изјаве, одговорни руководилац може повјерити те активности заједничком одговорном лицу.

У том случају успостављају се мјере координације између одговорног руководиоца организације и заједничког одговорног лица како би се обезбиједила одговарајућа интеграција управљања информационом безбједношћу унутар организације.

(e) Одговорни руководилац, или заједничко одговорно лице наведено под (d), имају статутарно овлашћење успоставити и одржавати организационе структуре, политике, процесе и поступке потребне за примјену IS.D.OR.200 овог анекса.

(f) Организација има успостављен процес којим се обезбјеђује да има довољно особља за обављање активности обухваћених овим анексом.

(g) Организација има успостављен процес којим се обезбјеђује да особље наведено под (f) има потребну компетентност за обављање својих задатака.

(h) Организација има успостављен процес којим се обезбјеђује да је особље упознато са одговорностима повезаним са додијељеним улогама и задацима.
  (i) Организација обезбјеђује да су идентитет и поузданост особља које има приступ информационим системима и подацима који су предмет захтјева овог правилника одговарајуће успостављени.

IS.D.OR.245 Вођење евиденције

(a) Организација води евиденцију о својим активностима управљања информационом безбједношћу.
  (1) Организација обезбјеђује архивирање и сљедивост сљедеће евиденције:
    (i) сва примљена одобрења и све повезане процјене ризика за информациону безбједност у складу са IS.D.OR.200(e);
    (ii) уговоре за активности из IS.D.OR.200(a)(9);

(iii) евиденцију кључних процеса из IS.D.OR.200(d);
(iv) евиденцију о ризицима утврђенима у процјени ризика из IS.D.OR.205 и повезаним мјерама поступања с ризицима из IS.D.OR.210;
(v) евиденцију о инцидентима и рањивостима повезанима са информационом безбједношћу пријављенима у складу са системима извјештавања из IS.D.OR.215 и IS.D.OR.230;
(vi) евиденцију о догађајима повезанима са информационом безбједношћу које ће можда требати поновно процијенити како би се открили неоткривени инциденти или рањивости повезани са информационом безбједношћу.

(2) Евиденција наведена под (1)(i) чува се најмање пет година након што одобрење престане важити.
(3) Евиденција наведена под (1)(ii) чува се најмање пет година након измјене или раскида уговора.
(4) Евиденција наведена под (1)(iii), (iv) и (v) чува се најмање пет година.
(5) Евиденција наведена под (1)(vi) чува се док се ти догађаји повезани са информационом безбједношћу поновно не процијене у складу са учесталошћу утврђеном у поступку који је утврдила организација.
(b) Организација води евиденцију о квалификацијама и искуству сопственог особља укљученог у активности управљања информационом безбједношћу.
(1) Евиденција о квалификацијама и искуству особља чува се све док лице ради за организацију и најмање три године након што је лице напустило организацију.
(2) Члановима особља на њихов захтјев даје се приступ њиховим појединачним евиденцијама. Осим тога, на њихов захтјев, организација им доставља копију њихове личне евиденције приликом напуштања организације.
(c) Формат евиденције одређен је у поступцима организације.
(d) Евиденција се чува на начин којим се обезбјеђује заштита од оштећења, измјена или крађе, а информације се по потреби идентификују у складу са њиховим степеном тајности. Организација обезбјеђује да се евиденција чува на начин којим се обезбјеђује интегритет, аутентичност и овлашћен приступ.

IS.D.OR.250 Приручник за управљање информационом безбједношћу (ISSM)

(a) Организација надлежном органу ставља на располагање приручник за управљање информационом безбједношћу (ISSM) и, ако је примјењиво, све припадајуће приручнике и поступке, који садрже:
(1) изјаву коју је потписао одговорни руководилац, којом се потврђује да ће организација у сваком тренутку поступати у складу са овим анексом и ISSM. Ако одговорни руководилац није главни извршни директор (CEO) организације, тада тај главни извршни директор супотписује изјаву;
(2) титулу, име и презиме, дужности, одговорности и овлашћења лица или лица из IS.D.OR.240(b) и (c);
(3) титулу, име и презиме, дужности, одговорности и овлашћења заједничког одговорног лица из IS.D.OR.240(d), ако је примјењиво;
(4) политику информационе безбједности организације из IS.D.OR.200(a)(1);
(5) општи опис броја и категорија особља и успостављеног система за планирање расположивости особља како је прописано под IS.D.OR.240;
(6) титуле, имена и презимена, дужности, одговорности и овлашћења кључних лица одговорних за примјену наведеног под IS.D.OR.200, укључујући лице или лица одговорна за функцију праћења усклађености из IS.D.OR.200(a)(12);
(7) органиграм који приказује повезане ланце одговорности за лица наведена под (2) и (6);
(8) опис система унутрашњег извјештавања из IS.D.OR.215;
(9) поступке којима се утврђује како организација обезбјеђује усклађеност са овим дијелом, а посебно:
(i) документацију из IS.D.OR.200(c);
(ii) поступке којима се дефинише како организација контролише све уговорене активности из IS.D.OR.200(a)(9);
(iii) поступак измјене ISMM дефинисан под (c);
(10) попис важећих одобрених алтернативних начина усклађивања.
(b) Прво издање ISSM се одобрава, а један примјерак задржава надлежни орган. ISMM се измјењује према потреби како би континуирано био ажуран опис ISMS организације. Примјерак свих измјена ISMM доставља се надлежном органу.
(c) Измјенама ISMM управља се у складу са поступком који утврђује организација. Све измјене које нису обухваћене овим поступком и измјене повезане са промјенама наведенима у IS.D.OR.255(b) одобрава надлежни орган.
(d) Организација може интегрисати ISMM са другим приручницима за управљање или приручницима које чува под условом да постоји јасно унакрсно упућивање које показује који дијелови приручника за управљање одговарају различитим захтјевима садржаним у овом анексу.

IS.D.OR.255 Промјене система управљања информационом безбједношћу

(a) Промјенама система управљања информационом безбједношћу (ISMS) може се управљати и о њима обавјештавати надлежни орган спровођењем поступка који је развила организација. Тај поступак одобрава надлежни орган.
(b) У погледу промјена ISMS које нису обухваћене поступком наведеним под (a), организација

подноси захтјев и добија одобрење које издаје надлежни орган.

У погледу тих промјена:

(1) захтјев се подноси прије увођења сваке такве промјене, како би се омогућило надлежном органу да утврди континуирану усклађеност са овим правилником и, према потреби, измијени потврду организације и повезане услове одобрења који су приложени уз њу;

(2) организација надлежном органу ставља на располагање све информације које затражи ради процјене промјене;

(3) промјена се спроводи тек након пријема службеног одобрења надлежног органа;

(4) организација поступа у складу са условима које је прописао надлежни орган током спровођења таквих промјена.

IS.D.OR.260 Континуирано побољшање

(a) Организација процјењује, користећи одговарајуће показатеље успјешности, дјелотворност и зрелост ISMS. Та се процјена спроводи на основу календара који је унапријед одредила организација или након инцидента у вези са информационом безбједношћу.

(b) Ако се након процјене спроведене у складу са наведеним под (a) утврде недостаци, организација предузима потребне мјере за побољшање како би обезбиједила да ISMS и даље испуњава примјењиве захтјеве и одржава ризике за информациону безбједност на прихватљивом нивоу. Осим тога, организација поновно процјењује оне елементе ISMS на које утичу донесене мјере.

АНЕКС VII - Непримјењиве одредбе, мијења се и гласи:

(1) **ADR.AR.A.025** мијења се и гласи:

"(a) Ако надлежни орган сазна за било какве значајне проблеме у вези са спровођењем Уредбе (ЕУ) 2018/1139 Европског парламента и Савјета и њених делегираних и спроведбених аката, о томе обавјештава Агенцију без непотребног одгађања, а у сваком случају у року од 30 дана од тренутка кад је сазнао за те значајне проблеме.

(b) Не доводећи у питање Уредбу (ЕУ) бр. 376/2014 Европског парламента и Савјета и делегиране и спроведбене акте донесене на основу те уредбе, надлежни орган доставља Агенцији све информације значајне за безбједност које произлазе из извјештаја о догађајима похрањеним у националној бази података у складу са чланом 6(6) Уредбе (ЕУ) бр. 376/2014 што је прије могуће.

(c) Надлежни орган доставља Агенцији, у најкраћем могућем року, информације од значаја за безбједност које произлазе из извјештаја о информационој безбједности које је запримила у складу са IS.D.OR.230 Анексом (Дио IS.D.OR) Делегиране уредбе (ЕУ) 2022/1645."

ADR.AR.A.030

(b) Агенција успоставља систем за одговарајућу анализу свих примљених информација битних за безбједност (safety) и, без непотребног одгађања, надлежном органу држава чланица и Комисији пружа све информације, укључујући препоруке или корективне мјере које треба предузети како би благовремено реаговали на проблем у вези са безбједношћу (safety) који укључује аеродроме, операторе аеродрома и пружаоце услуга AMS, а који су предмет Уредбе (ЕУ) 2018/1139 и делегираних и спроведбених аката донесених на основу те уредбе.

ADR.AR.A.030A

(b) Агенција успоставља систем за одговарајућу анализу свих релевантних информација битних за безбједност које заприми у складу са ADR.AR.A.025(c) и без непотребног одгађања доставља државама чланицама и Комисији све информације, укључујући препоруке или корективне мјере које се требају предузети, потребне за благовремену реакцију на инцидент или рањивост повезану са информационом безбједношћу које би могле утицати на безбједност ваздушне пловидбе (aviation safety) и који укључују производе, дијелове, неуграђену опрему, лица или организације који су предмет Уредбе (ЕУ) 2018/1139 и њеним делегираним и спроведбеним актима.

(d) задња реченица:

Надлежни орган државе чланице о тим мјерама такође обавјештава Агенцију и, ако је потребно заједничко дјеловање, надлежне органе других предметних држава чланица.

ADR.AR.B.005(c)(1) други дио задње реченице:

али које су своје активности пријавиле код више од једног надлежног органа или у више од једне државе;

ADR.AR.B.015

(c) Надлежни орган обавјештава Агенцију о промјенама које утичу на његову способност обављања задатака и на извршавање својих одговорности како је утврђено у Уредби (ЕУ) 2018/1139 и делегираним и спроведбеним актима донесеним на основу те уредбе.

IS.D.OR.230

(b) Осим тога:

(1) када такав инцидент или рањивост утичу на ваздухоплов или повезани систем или саставни дио, организација о томе такође извјештава носиоца одобрења пројекта;

(2) када такав инцидент или рањивост утиче на систем или саставни дио који користи организација, она о томе извјештава организацију одговорну за пројектовање система или саставног дијела;

(c) Организација извјештава о стању наведеном под (b) како слиједи:

(1) обавјештење се доставља надлежном органу и, ако је примјењиво, носиоцу одобрења пројекта или организацији одговорној за пројектовање система или саставног дијела одмах када организација буде упозната с тим стањем;

(2) извјештај се доставља надлежном орагану и, ако је примјењиво, носиоцу одобрења пројекта или организацији одговорној за пројектовање система или саставног дијела што прије, али најкасније 72 часа од тренутка кад је организација упозната с тим

стањем, осим ако то спријече ванредне околности.

Извјештај се саставља у облику који одређује надлежни орган и садржи све релевантне информације о стању које је познато организацији;

(3) извјештај о даљим мјерама подноси се надлежном органу и, ако је примјењиво, носиоцу одобрења пројекта или организацији одговорној за пројектовање система или саставног дијела, и садржи појединости о мјерама које је организација предузела или које намјерава предузети како би се опоравила од инцидента и мјерама које намјерава предузети како би спријечила сличне инциденте у вези са информационом безбједношћу у будућности.

Извјештај о даљим мјерама подноси се чим се утврде те мјере и саставља се у облику који одреди надлежни орган.

IS.D.OR.240

Одредбе које се односе на пројектне организације:

(a) или, у случају пројектних организација, руководилац пројектне организације, именован у складу са Уредбом (ЕУ) бр. 748/2012 како је наведено у члану 2(1) (a) и (b) ове уредбе,

(b) или, у случају пројектних организација, руководилац пројектне организације

(c) или, у случају пројектних организација, руководилац пројектне организације

(d) или, у случају пројектних организација, руководилац пројектне организације

(e) или, у случају пројектних организација, руководилац пројектне организације

IS.D.OR.250

Одредбе које се односе на пројектне организације:

(a) (1) или, у случају пројектних организација, руководилац пројектне организације